ZVÝHODNĚNÉ JÍZDNÉ

3

Klíčová slova: cenotvorba jízdného, snižování energetické náročnosti v dopravě, veřejná doprava, zvyšování atraktivity veřejné dopravy, zvyšování počtu cestujících v MHD

Popis opatření:

Stát, kraj, město, dopravce či jiné uskupení může nabízet nižší než obvyklé ceny jízdného, a to podle cílů, které sleduje. Obvykle nabízí dlouhodobá zvýhodnění v tarifním přehledu, nebo dočasná jako aktuální nabídku. Zvýhodněné jízdné má mnoho variant a sleduje i celou řadu cílů:

Zvýhodnění různých věkových a sociálních skupin

Zvýhodněné jízdné bývá nabízené v MHD i v dálkové dopravě za speciální nízkou sazbu **pro cestující určitých sociálních skupin**, např. děti, studenty, seniory a osoby s handicapem – ZTP či ZTPP či jinak sociálně znevýhodněné osoby, s cílem zajistit jim mobilitu (slevy na jízdném jsou obvykle hrazeny z nějaké státní dotace).

Často mohou malé děti (obvykle do 6 let) či senioři (65+ či 70+) jezdit zdarma, nebo za nižší (nejčastěji poloviční) jízdné. Cenová zvýhodnění jízdného bývají nabízena i pro žáky (6–15 let) a studenty do 26 let, někdy je nižší jízdné podmíněno potvrzením o studiu, nebo žákovským či studentským průkazem, např. kartou ISIC.

V některých městech jezdí senioři od určitého věku všichni zdarma, např. v Budapešti, Praze[1] a Varšavě. Někdy nabídka platí pouze pro obyvatele příslušného města (například v Lisabonu, Montrealu a Záhřebu).

Zvýhodnění pravidelných zákazníků a spolucestujících

Pro častější jízdy během dne nebo nějakého časového období jsou určeny **jednodenní či vícedenní jízdenky pro MHD v dané oblasti**, které mají zjednodušit a zvýhodnit častější cesty (např. celodenní jízdenka v Praze, Drážďanech, Berlíně a jinde, celodenní jízdné ČD v republice nebo v regionu, zvýhodnění více jízd[2] apod.), nebo jsou i nabídky neomezeného cestování na určitý počet dnů za určité časové období (např. Interrail). Dopravce někdy nabízí aplikaci, která zajišťuje, že součet cen jednotlivých jízdenek v průběhu dne nepřekročí celodenní jízdné. Často bývá nabízena i sleva pro větší počet jízd, a to jak v dálkových spojeních či příměstské dopravě[3], tak i v MHD[4].

Podpora využívání veřejné dopravy – množstevní slevy

Řada dopravců nabízí slevu pro cestující ve skupinách. V ČR nabízejí tuto možnost České dráhy pro skupiny 2–19 osob (2. osoba sleva 25 %, každá další 40 %), skupiny nad 20 osob musí objednat slevu předem. Jednoduché je naopak použití skupinové víkendové jízdenky pro 2 až 5 osob, kterou je možné koupit jak pro celou ČR (v roce 2025 za 990 Kč), tak i pro některé kraje. Speciální nabídku mají také dopravci často pro školní skupiny.

České dráhy nabízejí pro pravidelné dojíždění např. do Německa či Rakouska výhodnou nepřenosnou jízdenku ČD Německo 10x, nebo Vídeň 10x.

Podpora využívání veřejné dopravy v turistickém ruchu

Někdy byla zvýhodněná nabídka vyvolána potřebou **přeshraniční spolupráce** nebo **snahou omezit automobilovou dopravu v nějakém turisticky zajímavém území,** často v kombinaci s jinou nabídkou rekreačních služeb. Např. integrované jízdenky Plzeňského kraje nabízejí celodenní cestování Plzeňským krajem a Bavorskem za příznivou cenu 240 Kč[5], přitom cena zahrnuje Šumavu jak na českém území, tak i Bayerischer Wald na německém apod. Slouží tak i jako nástroj, který má přilákat nové cestující a omezit IAD. Pro cestování v příhraničí je určena jízdenka Celodenní jízdenka+Německo.[6] Jako další příklad může posloužit rakouská Salzburger Karte, česká Jízdenka na léto ČD určená pro cestování o prázdninách v červenci a srpnu v ČR, nebo podobně fungoval v Německu 9 -Euro Ticket[7] .

Nové typy zvýhodněného jízdného

Nové technologie umožňují cestujícím snazší využívání VHD a dopravcům a zřizovatelům veřejné dopravy rychlejší odbavení cestujících a lepší management vytížení spojů. Cestujícím mohou zajistit výběr nejpříznivější ceny dopravy. Často jsou nabídky provázány se zaváděním inovací.

Dynamické cenové modely (Dynamic Pricing)

Tradiční pevné tarify postupně nahrazuje dynamické stanovení cen jízdného, které umožňuje přizpůsobit cenu jízdného podle poptávky a dostupnosti. Dynamické stanovení ceny dává dopravcům možnost optimalizovat vytížení spojů podle denní doby nebo sezónních výkyvů. Zvýhodněné jízdné motivuje cestující k využívání méně vytížených spojů mimo špičku.

Bezkontaktní platby a mobilní aplikace[8]

V oblasti bezkontaktních plateb a mobilních aplikací je jedním z největších trendů zavádění inteligentních tarifních systémů, které umožňují uživatelům snadno platit za jízdu prostřednictvím svých mobilních telefonů nebo karet (např. Apple Pay, Google Pay nebo vlastní NFC technologie městských dopravních podniků). Tento trend zjednodušuje nákup jízdenek a nabízí cestujícím pohodlí při využívání veřejné dopravy, což je činí ochotnějšími k její častější volbě. Běžná je již platba prostřednictvím karty nebo mobilním telefonem, která je operativní pro cestující a dopravcům snižuje administrativní náklady spojené s tiskem a distribucí jízdenek.

MaaS (Mobility as a Service)

Mobilita jako služba integruje různé druhy dopravy do jediné platformy, kde uživatelé mohou plánovat, platit a využívat různé možnosti mobility, jako jsou autobusy, tramvaje, metro, sdílené automobily a elektrokoloběžky.

V Helsinkách například existuje aplikace MaaS, která umožňuje uživatelům koupit si zvýhodněné jízdné na celou cestu, zahrnující kombinaci různých druhů dopravy. Aplikace nejen umožní naplánovat cestu, ale také nabídne levnější a ekologičtější varianty cesty. Snaží se tak přitáhnout nové cestující a optimalizovat používání veřejné dopravy.[9]

London Transport (TfL) využívá systém inteligentního nastavení jízdného, který reaguje na denní dobu, poptávku a typ dopravy. Cestující mohou využívat svou bankovní kartu nebo mobilní telefon pro bezkontaktní platbu a platí podle skutečného využití dopravy.

Helsinky a Vídeň integrují flexibilní tarifní systémy v rámci širšího MaaS (Mobility as a Service) konceptu, což umožňuje snadnou kombinaci různých druhů dopravy v jednom jízdném.

Zvýhodněné jízdné pro městské cyklisty a sdílené prostředky mobility

V některých městech, jako je Barcelona[10] nebo Amsterdam, je součástí zvýhodněného jízdného také podpora sdílené mikromobility, zejména elektrokoloběžek a elektrických bicyklů. Cestující mohou využívat kombinaci veřejné dopravy a mikromobility v rámci jedné integrované platformy za výhodnou cenu. Tento trend je výsledkem rostoucího důrazu na multimodalitu, která spojuje různorodé způsoby dopravy a umožňuje cestujícím přecházet mezi nimi s minimem komplikací. Některá města proto snižují cenu přepravy jízdních kol v MHD nebo dokonce nabízejí jejich přepravu zdarma.

Zvýhodněné jízdné pro určité časy nebo období

Zvýhodněné jízdné může být nabízeno jen pro **nějaké určité časové období** (např. o prázdninách nebo naopak v době školního roku či semestru, mimo časy přepravní špičky („happy hour“), aby se rovnoměrněji rozdělilo vytížení spojů). Někteří dopravci nabízejí zvýhodněné předplatní karty, které ve všední dny platí až od 9 hodin[11], aby zvýšili komfort těch, kdo v ranní špičce cestují do práce a do školy. Např. rakouské dráhy nabízejí jízdenku Einfach-Raus-Ticket[12] pro 2 až 5 cestujících, která umožňuje cestu až po 9. hodině.

"Happy hour" nebo také off-peak fares nabízejí nižší jízdné pro veřejnou dopravu nebo speciální slevy během méně vytížených časových oken dne. Nižší jízdné mimo dopravní špičku motivuje cestující k používání veřejné dopravy v obdobích, kdy je poptávka nižší a kapacity dopravních prostředků jsou více dostupné. Tímto způsobem se snižuje tlak na dopravní infrastrukturu během špiček, zatímco v méně vytížených obdobích se zvyšuje efektivita a vyváženost poptávky. Cestujícím to zase přináší nižší náklady a větší pohodlí. Hlavní aspekty nabídky zvýhodnění jízd mimo dopravní špičky jsou:

+ Slevy na jízdné**:** V rámci "happy hour" mohou cestující využívat speciální slevy na jízdné, které platí jen v určité hodiny (např. od 10:00 do 15:00). Snížené ceny mohou motivovat cestující, aby využili veřejnou dopravu mimo špičku.
+ Snížení přeplněnosti ve špičkách: Snížením ceny mimo špičku se může zmírnit tlak na veřejnou dopravu během vysoce vytížených časů (například během ranní a odpolední špičky), což může vést k lepší plynulosti nástupu a výstupu a zvýšení komfortu cestujících.
+ Zvýšení dostupnosti: Nižší ceny mimo dopravní špičku mohou zpřístupnit veřejnou dopravu těm, kdo v tuto dobu mohou cestovat.
+ Optimalizace dopravních toků**:** Cenové zvýhodnění cest mimo dopravní špičku může pomoci optimalizovat celkové dopravní toky a snížit tlak na hlavní trasy ve městech. Díky posunutí části poptávky může dojít k vyváženějšímu využívání kapacit veřejné dopravy.

Příklady z praxe:

- Londýn (TfL): Systém "off-peak" jízdného[13], kdy cestující platí nižší ceny za jízdu mimo špičku, pomáhá rozložit poptávku po veřejné dopravě rovnoměrněji během dne.
- Drážďany, Berlín a další německá města: 9-Uhr-Karte, tedy levnější jízdenka, která umožňuje začít cestu až po 9. hodině ranní.
- Stockholm[14]: Město zavedlo slevy na jízdenky ve specifických časových oknech (mimo špičku), což motivuje cestující k tomu, aby se vyhnuli cestování v hustějším provozu, čímž se zlepšuje komfort pro všechny uživatele dopravy.
- Paříž: Různé slevy na jízdenky v závislosti na čase cestování jsou běžně dostupné. To zajišťuje, že přeplněnost během ranní a večerní špičky je méně výrazná a umožňuje městským dopravním sítím efektivně fungovat i během méně vytížených hodin.
- Kodaň: Také zde se zavádí zvýhodněné jízdné během méně vytížených hodin, známé jako "off-peak" tarifní model.

Investor / provozovatel:

Dopravce, veřejný sektor (stát, region, města, svazy obcí a jimi pověření organizátoři integrované veřejné dopravy, např. regionální provozovatel integrované dopravy).

Geografické aspekty:

Opatření není podmíněno geograficky. Jedním z běžných motivů ke zvažování zvýhodněného jízdného ve veřejné dopravě je větší hustota obyvatel nebo potřeba některá území ochránit před příliš velkými počty návštěvníků.

Inovační aspekty – kontext SMART City a ekologických úprav:

- Dopravní aplikace, které umí nabídnout vhodné spojení a správnou cenu jízdného, např. PID lítačka[15]
- Aplikace, která nabízí nejvýhodnější jízdné[16], např. https://fairtiq.com/cs/
- Aplikace nabízející kombinaci jízdného pro městskou či veřejnou dopravu a vstupného do různých památek

Ekonomické aspekty:

Zvýhodněné jízdné bývá často dotováno z veřejných prostředků, (např. stát, region, město). Jízdné pokrývá náklady na městskou hromadnou dopravu obvykle jen z menší části. (Např. V Praze pokrývají tržby z jízdného cca 17 % provozních nákladů na PID. Téměř 83 % nákladů dotuje Praha z městského rozpočtu.) Veřejná správa má ale z mnoha důvodů (zábor plochy, dodržování limitů znečištění ovzduší a hluku, snižování energetické náročnosti, zvyšování bezpečnosti apod.) zájem na využívání environmentálně šetrné dopravy a snižování objemu IAD (individuální automobilové dopravy). Organizátor veřejné dopravy nebo jiný objednatel se obvykle ze sociálních důvodů snaží některé skupiny obyvatel zvýhodnit. Například státem nařízená sleva 50 % pro držitele průkazu ISIC do 26 let platí pro všechny dopravce. Žáci a studenti do 26 let mohou díky průkazu ISIC získat 50% slevu z obyčejného jízdného. Tato sleva platí u všech dopravců na všech linkách v rámci ČR a sleva je časově neomezená. Často dopravce nabízí sám slevy pro zákazníky, kteří jeho služby pravidelně využívají (např. každodenní či časté dojíždění), nebo chce jednorázovými akcemi propagovat využívání své dopravy, případně celkově přilákat další cestující do MHD, integrované nebo veřejné dálkové dopravy.

Hlavní dopady opatření:

Cenová dostupnost má pro volbu dopravního prostředku velký význam. Umožňuje mobilitu i sociálně slabším skupinám obyvatel nebo osobám s omezením. Správné nastavení ceny jízdného zvyšuje zájem o veřejnou dopravu, snižuje počty jízd automobilem a má tak příznivý vliv na životní prostředí i bezpečnost v dopravě. Zvýhodněné nabídky usnadňují seniorům vzdát se nebo omezit využívání osobního automobilu, které se s postupujícím věkem stává rizikové. Zachování mobility pro seniory významně přispívá k uchování kvality jejich života.

Větší využívání služeb MHD a regionální i dálkové veřejné dopravy snižuje počty motorových vozidel a snižuje zatížení životního prostředí dopravou. Počty cestujících ve veřejné dopravě zase zpětně významně ovlivňují nabídku dopravních služeb. Při malém počtu cestujících dochází k omezování nabídky, hlavně četnosti a dosahu spojů. Jak ale ukazují německé zkušenosti, sama cena k nárůstu počtu cestujících nestačí – je nutné, aby šla ruku v ruce s dostatečně kvalitní nabídkou spojů. Naopak pro cestující odkázané na osobní automobilovou dopravu znamená nárůst počtu cestujících ve veřejné dopravě jednoznačný přínos – snižování objemu dopravních kongescí.

Vztah k dalším dopravním opatřením:

Integrace městské/regionální/dálkové dopravy; Integrace mikromobility; Inovace v platebních systémech; MHD či VHD zdarma; Propagace veřejné dopravy;

Zkušenosti a doporučení z praxe měst:

Situace v ČR:

Základní slevy na jízdném upravuje Usnesení vlády ČR č. 62 z 26. ledna 2022, které snížilo slevy z jízdného pro děti a žáky do 18 let, studenty do 26 let a seniory nad 65 let ze 75 % plného jízdného na 50 %, a to s účinností od 1.4.2022. K provedení těchto vydalo Ministerstvo financí Výměr MF č. 02/2022. Města nebo dopravci ale mohou poskytovat další slevy.

MHD v Praze a další městech: Zvýhodněné jízdné nebo dopravu zdarma pro děti a seniory nabízí celá řada měst, samozřejmě i Praha, Brno, a to pro seniory nad 70 let, děti do 10 let a doprovod dětí do 3 let.

Příklady dobré praxe:

Německo – Snahy o sjednocení jízdného v jednotlivých spolkových zemích a provázanost systému

Snahy o integraci různých dopravních systémů ve Spolkové republice Německo, podpora udržitelné mobility napříč spolkovými zeměmi a získávání nových cestujících veřejné dopravy vedou v Německu k různým nabídkám zvýhodněného jízdného.

Německý 9-Euro Ticket a následující podobná opatření

Měsíční jízdenka za 9 eur byla jednorázová speciální nabídka omezená na měsíce červen, červenec a srpen 2022. Mohla se využívat po celém Německu v autobusech a vlacích místní a regionální dopravy. Vyloučena byla dálková doprava DB AG, tedy vlaky ICE, IC, EC i Flix a dálkové autobusy. Jízdenka platila vždy jen do konce daného kalendářního měsíce, byla nepřenosná, tedy vystavená na jméno konkrétního pasažéra. Kvůli dobré propagaci využívání veřejné dopravy na 9-Euro Ticket navázal v roce 2023 tzv. D-Ticket za 49 eur, který rovněž umožňoval (téměř) neomezené využívání veřejné dopravy. Pořízení D-Ticketu bylo sice mnohem komplikovanější než koupě jednoduchého 9-Euro Ticketu, ale přesto se města a dopravní svazy shodují, že má smysl. Od ledna 2025 zdražil na 58 eur, od ledna 2026 se cena zvýšila na 63 eur.

Ačkoliv experiment s jednoduchou celoněmeckou jízdenkou neznamenal přechod většiny cest autem na veřejnou dopravu (Loder et al. 2023), nebyl všude stejně

úspěšný (byl populární zejména u mladých lidí, sociálně slabších a obyvatelů měst), a i když změny v oblasti mobility nebyly trvalé, (Gaus, Murray a Link 2023), přinesl významnou zkušenost se společenskou rolí veřejné dopravy, sociální inkluzí, spravedlivým přístupem k dopravním systémům a odstraňováním dopravní chudoby.

Významným aspektem tarifních opatření je snaha zavést v Německu pro kolejovou dopravu jednotná pravidla jízdného – tzv. Deutschland-tarif[17]. V současnosti v Německu existuje více než 60 tarifních a dopravních sdružení, znamená to i různé kategorie skupin, které mohou využívat zvýhodněné jízdné. D-TARIF by měl tuto situaci zpřehlednit a zjednodušit.

Jobtickets v Německu a Rakousku

Německo i Rakousko testují také cestu tzv. Job tickets. Pracovní jízdenky jsou týdenní, měsíční nebo roční a vztahují se na městskou hromadnou dopravu, resp. na veřejnou dopravu. Zaměstnavatel je často nakupuje se slevou u dopravního podniku a poskytuje je zaměstnancům zdarma nebo za sníženou cenu. Sleva se poskytuje jen v případě, že zaměstnavatel dotuje zaměstnancům jízdenku minimálně z 25 %. Pracovní jízdenka Deutschland-Ticket tak stojí zaměstnance za současných podmínek maximálně 34,30 eur nebo od ledna 2025 maximálně 40,60 eur.[18]

Rakousko – Klimaticket

Klimaticket, celostátní jízdenka pro veřejnou dopravu v Rakousku, byl zaveden 26. října 2021 jako součást rakouské klimatické strategie s cílem snížit objem a dopady individuální automobilové dopravy a podpořit udržitelnou mobilitu. Klimaticket umožňuje neomezené cestování veřejnou dopravou v celé zemi za pevně stanovenou roční cenu, přičemž zahrnuje vlaky, autobusy, tramvaje a metro v rámci zapojených dopravních svazů. Funguje na principu jednotného tarifu, při němž není nutné pořizovat si jednotlivé jízdenky pro různé dopravní systémy. Standardní verze jízdenky stojí 1 095 eur ročně, ale je k dispozici i zlevněná varianta pro seniory 65+, mládež do 26 let a osoby se zdravotním postižením za 821 eur. Klimaticket přispěl k nárůstu využívání veřejné dopravy, přičemž jeho uživatelé oceňují jednoduchost a finanční úsporu oproti individuální automobilové dopravě. Iniciativa se tak stala vzorem pro další evropské státy zvažující podobná opatření ke snižování emisí skleníkových plynů. Více viz webové stránky Klimaticket.[19]

V Rakousku také každý příjemce důchodu automaticky zdarma obdrží nepřenosný průkaz, který mu umožňuje získat slevy na vstupném, jízdném apod. Zlevněné jízdné

na železnici si může obstarat senior ve věku 65+ s kartou ÖBB Advantage Card Senior, a to za 29 eur ročně. Může pak se spolkovými drahami (Bundesbahn) cestovat levněji. Senioři, kteří pobírají některé sociální dávky, mohou získat zdarma Senior Frei Advantage Card.

S rakouskými železnicemi jezdí zdarma děti do 5 let, jinak je možné pro cesty s dětmi využít tzv. Advantage Card Family, která stojí jen19 eur ročně a zvýhodňuje cesty pro průvodce a až 4 děti do 15 let. Děti je třeba při koupi jízdenky uvést jmenovitě, ale není nutné být s nimi v příbuzenském vztahu.

Přehled karet se zvýhodněním pro jednotlivé rakouské spolkové země a různé cílové skupiny najdete na
https://www.austria.info/de-at/planung/bundeslaender-und-staedte-cards/.

Salzburg: Výhodné jízdné ve městě nebo v regionu kombinované s nabídkou atraktivních turistických destinací je výhodnou alternativou pro jízdy turistů osobním automobilem v dané oblasti (např. Salzburger Karte[20] pro město a okolí nebo pro celý region Salzburgerland Card[21]). Karty nabízejí kromě jízdného ve městě nebo regionu vstupné se slevou nebo zdarma do mnoha oblíbených turistických destinací, nebo dokonce přednost při vstupu. Obvykle takové nabídky vznikají ve spolupráci mezi městem, regionem, dopravcem a spolky podporujícími turistický ruch.

Obrázek 1: Omezit jízdy turistů po městě pomáhá karta města Salzburgu. Nabízí volný vstup do 24 atrakcí a jízdu zdarma autobusy, trolejbusy a loděmi – na 24, 48 nebo 72 hodin.
Zdroj: https://city-cards.salzburg-tickets.com/

Paříž (Francie) – Zvýhodněné jízdné pro mladé a seniory

Paříž zavedla systém zvýhodněného jízdného pro mladé lidi a seniory. Mladí lidé a senioři mohou využívat speciální zlevněné nebo bezplatné jízdní karty pro MHD. Tento přístup nejenže podporuje mobilitu těchto věkových skupin, ale také motivuje mladé lidi k tomu, aby se stali pravidelnými uživateli veřejné dopravy.

Berlín (Německo) – Mobilita pro všechny

Berlín nabízí slevy pro nízkopříjmové rodiny, seniory a studenty, aby podpořil sociální inkluzi a dostupnost veřejné dopravy pro všechny. Programy jako Berlin Ticket S[22] poskytují slevy pro ty, kteří mají nárok na pomoc podle socioekonomických kritérií. Cílem je umožnit všem obyvatelům města přístup k veřejné dopravě a zvýšit sociální rovnost.

Na závěr možná pár podnětů pro další úvahy nad zvýhodňováním jízdného ve veřejné dopravě

Veřejná doprava je klíčová veřejná služba zajišťující mobilitu pro všechny občany. Není a nebude rentabilní, přinejmenším do doby, než budou zahrnovány všechny externality automobilové, letecké nebo lodní dopravy, (a to jak osobní, tak i nákladní). Provoz a investice do infrastruktury veřejné dopravy je téměř všude zajišťován státem a samosprávami, které na tuto veřejnou službu přispívají z veřejných financí. Tento "závazek veřejné služby" spočívá v provozování linek a spojů a dalších služeb mobility podle předem určených podmínek tak, aby byla zajištěna sociální soudržnost a obslužnost pro širokou veřejnost.

Zvýhodněné jízdné se zavádí z mnoha důvodů, které se týkají jak ekonomických a sociálních faktorů, tak i vlivu na životní prostředí. Mezi hlavní motivace patří:

1. Zmírnění znečištění životního prostředí a zmírnění dopravních kongescí

Více lidí v hromadné dopravě snižuje počet automobilů na silnicích. To vede k omezení dopravních zácp a snížení emisí CO_2 a dalších škodlivých látek, což má pozitivní dopad

2. Sociální podpora

Zvýhodněné jízdné pomáhá znevýhodněným skupinám, jako jsou studenti, rodiny s dětmi, senioři nebo lidé v hmotné nouzi, snižovat jejich cestovní náklady. Zlepšuje se tak sociální soudržnost a umožňuje se pro tyto cílové skupiny přístup ke vzdělání, zaměstnání nebo službám, ke kterým by jinak mohly mít omezený přístup. Na druhou stranu je z hlediska zachování kvality cestování (čistota, obsazenost spojů apod.) a kvůli motivaci poměrně riskantní nabízet dopravu zcela zdarma.

3. Zvýšení počtu cestujících

Nižší ceny motivují více lidí k využívání veřejné dopravy, čímž se zvyšuje celkový počet cestujících a optimalizuje se využití kapacity dopravních prostředků.

4. Podpora specifických skupin a destinací

Dopravci mohou nabízet slevy v určitých časových obdobích (např. mimo špičku) nebo na méně vytížených trasách. Tím lze podpořit rozvoj cestovního ruchu v konkrétních oblastech nebo vyrovnat poptávku během dne. Některé dopravní společnosti také nabízejí speciální tarify, například pro rodiny, aby podpořily cestování větších skupin.

Často ale pro nezasvěcené bývají tarifní nabídky tak složité, že naopak od cestování veřejnou dopravou odrazují. Při volbě dopravního prostředku mohou pomáhat různé aplikace porovnávající ceny.

5. Konkurenceschopnost na trhu

Na trzích s více dopravci se slevy často používají jako konkurenční nástroj. Nabídkou atraktivnějších cen, například při nákupu jízdenek online nebo v aplikaci, se snaží přilákat zákazníky od konkurence. Problém často bývá, že po získání monopolu opět začnou přirozeně usilovat o maximalizaci zisku.

6. Podpora digitálního odbavení

Zvýhodněné jízdné může podpořit přechod na moderní způsoby odbavování, jako jsou mobilní aplikace. Nákup jízdenek přes různé aplikace může být cenově příznivější a šetří prostředky např. na tisk a výdej jízdenek.

Doporučení:

Zvýhodněné jízdné jako nástroj pro výše uvedené cíle je dobré zpřehlednit a sjednotit, možná podobně, jako se plánuje v Německu Deutschland-tarif. I na území poměrně malé ČR bývá složité zjistit, jaký tarif místní dopravce nabízí a na koho se jednotlivá zvýhodnění vztahují.

Zajímavé internetové odkazy k opatření:

Zkušenosti s univerzální jízdenkou v Německu (9-Euro-Ticket) shrnul Dopravní klub Německa: https://www.vdv.de/bilanz-9-euro-ticket.aspx

Zkušenosti z průzkumu trhu k Deutschland Ticket za 1. pololetí roku 2024: Interpretierende Zusammenfassung Kernaussagen der bundesweiten Marktforschung zum Deutschland-Ticket – Berichtszeitraum 1. Halbjahr 2024. Dostupné z: https://www.vdv.de/deutschlandticket.aspx.

Umweltbundesamt Německa (Spolkové ministerstvo životního prostředí) shrnulo podněty na podporu udržitelné dopravy a jejich hodnocení v publikaci Anreize zur Förderung eines nachhaltigen Mobilitätsverhaltens. Dostupné z: https://www.umweltbundesamt.de/publikationen/anreize-zur-foerderung-eines-nachhaltigen

Rakouská vláda zveřejnila seznam témat veřejné podpory, mezi nimiž jsou i různé slevy a finanční podpory pro seniory na železnici, klimatickou jízdenku a další. Dostupné z: https://www.oesterreich.gv.at/themen/hilfe_und_finanzielle_unterstuetzung_erhalten/ermaessigungen_und_finanzielle_unterstuetzungen_fuer_senioren/Seite.2020020.html

https://futuremobilityfinland.fi/future-mobility-ecosystem/finnish-excellence-in-transport-sector/

Použité zdroje a doporučená literatura:

Bissel, Michael. (2023). *A Public Transport Ticket That Moved a Country: Assessing the Value of the German 9-Euro-Ticket as a Socio-Technical Experiment*. Findings, August.
https://doi.org/10.32866/001c.84645.

Deutscher Bundestag, Wissenschaftliche Dienste. (2017) *Kostenfreie oder kostenreduzierte ÖPNV-Nutzung für Senioren in ausgewählten EU-Mitgliedstaaten und der Schweiz*. Dostupné z: https://www.bundestag.de/resource/blob/498742/16d9e8640a56fe4f7b2f98ed8d109933/wd-5-126-16-pdf-data.pdf

Poznámky

1. Přehled slev jízdného v Pražské integrované dopravě např.
https://pid.cz/slevy/

2. Např.:
https://www.wienerlinien.at/2-fahrten-wien

3. Např. Deutsche Bahn:
https://www.20-fahrten-bahn.de/

4. Např. 4-Fahrten-Karte v Berlíně, kde při koupi 4 jízdenek naráz zaplatí cestující méně, než kdyby je kupoval postupně:
https://www.bvg.de/de/abos-und-tickets/alle-tickets/einzelfahrscheine/4-fahrten-karte

5. Jízdenka Turista Plzeňskem a Bavorskem
https://www.idpk.cz/turista-plzenskem-a-bavorskem/

6. Jízdenka je dostupná jak pro jednotlivce
https://www.cd.cz/typy-jizdenek/mezinarodni-jizdenky/-27108/,
tak i pro skupiny jako Skupinová víkendová jízdenka+Německo
https://www.cd.cz/typy-jizdenek/mezinarodni-jizdenky/-27100/.

7. Viz vyhodnocení zkušeností s 9-Euro-Ticket, např.
https://railmarket.com/news/business/196-better-traffic-situation-in-germany-thanks-to-the-9-euro-ticket,
nebo
https://findingspress.org/article/84645.

8. Viz samostatná karta Inovace v platebních systémech

9. https://futuremobilityfinland.fi/future-mobility-ecosystem/finnish-excellence-in-transport-sector/

10. Barcelona jako průkopník mikromobility
https://catalonia.com/key-industries-technologies/mobility-transportation/micromobility-sector-in-catalonia.
K tématu více karta Integrace mikromobility.

11. Např. Berlín
https://www.vbb.de/tickets/monatskarten/9-uhr-karte/,
Dresden
https://www.vvo-online.de/de/tarif-tickets/tickets/9-uhr-monatskarten-1070.cshtml,
nebo Porýní
https://www.rmv.de/c/de/fahrkarten/sortiment-verkauf/fahrkarten-im-ueberblick/monatskarten/9-uhr-monatskarte-erwachsene,
Mnichov
https://www.mvv-muenchen.de/ticketshop-preise/zeitkarten-abos/isarcard9uhr/index.html
a celá řada dalších německých a rakouských dopravců.

12. https://www.oebb.at/de/fragen-und-antworten/gruppenreisen/einfach-raus-ticket

13. https://tfl.gov.uk/fares/find-fares/tube-and-rail-fares#on-this-page-2

14. Stockholm zavedl systém pay-as-you-go s platbou prostřednictvím bezkontaktních karet. https://sl.se/en/fares-and-tickets/contactless-pay-as-you-go/how-to-pay-as-you-go. Více o jízdném a inovacích na https://sl.se/en/fares-and-tickets.

15. https://pid.cz/informace-k-cestovani/mobilni-aplikace/

16. https://fairtiq.com/cs/

17. Více o podmínkách tzv. Jobtickets např. na https://www.navit.com/ressourcen/das-49-euro-deutschlandticket-kommt-auch-als-jobticket

18. https://www.salzburg.info/cs/hotely-nabidky/salzburg-card

19. https://www.salzburgerland.com/cs/salzburgerland-card/

20. https://www.klimaticket.at/

21. https://deutschlandtarifverbund.de/

22. Viz webová stránka Berliner Verkehrsbetriebe: https://www.bvg.de/de/abos-und-tickets/berlin-ticket-s